

**Załącznik
do uchwały Nr XIII/94/19
Rady Miejskiej w Leżajsku
z dnia 18 listopada 2019 r.**

Program Opieki nad Zabytkami Miasta Leżajska na lata 2019-2022

Leżajsk 2019

S p i s t r e ś c i:

I. WPROWADZENIE

- 1. Podstawa prawna i cel opracowania programu.....3**
- 2. Podstawowe definicje oraz podział kompetencji w zakresie ochrony dóbr kultury.....4**
- 3. Dokumenty programowe województwa.....6**
- 4. Zabytki i ich ochrona w dokumentach programowych gminy.....9**

II. CHARAKTERYSTYKA ZASOBU

- 1. Zabytki nieruchome objęte prawnymi formami ochrony13**
- 2. Zabytki ruchome objęte prawnymi formami ochrony14**
- 3. Gminna Ewidencja Zabytków.....15**
- 4. Zabytki archeologiczne15**

III. GŁÓWNE CELE POLITYKI GMINNEJ ZWIĄZANEJ Z OCHRONĄ ZABYTEKÓW18

IV. PLANOWANE DZIAŁANIA WŁADZ MIEJSKICH ZWIĄZANE Z OPIEKĄ NAD ZABYTEKAMI I OCHRONĄ DZIEDZICTWA KULTUROWEGO MIASTA19

V. ZADANIA PLANOWANE DO REALIZACJI PRZY OBIEKTACH ZABYTEKOWYCH NA TERENIE MIASTA LEŻAJSKA W LATACH 2019-2022.....20

VI. FINANSOWANIE ZADAŃ Z ZAKRESU OCHRONY ZABYTEKÓW21

ZAŁĄCZNIK Nr 1 - Wykaz obiektów objętych gminną ewidencją zabytków

ZAŁĄCZNIK Nr 2 - Zestawienie stanowisk archeologicznych

I. WPROWADZENIE

Niniejszy dokument stanowi czwartą edycję gminnego programu opieki nad zabytkami pn.: „Program Opieki nad Zabytkami Miasta Leżajska na lata 2019-2022”. Poprzednie programy to obejmujący lata 2007-2010 przyjęty przez Radę Miejską w Leżajsku uchwałą Nr XI/63/07 z dnia 30 października 2007 r., obejmujący lata 2011-2014 przyjęty przez Radę Miejską w Leżajsku uchwałą Nr XII/69/11 z dnia 9 grudnia 2011 r. oraz obejmujący lata 2015-2018 przyjęty przez Radę Miejską w Leżajsku uchwałą Nr XIV/79/15 z dnia 21 grudnia 2015 r.

Obecny program stanowi kontynuację celów i działań zawartych w pierwotnym programie.

Miasto Leżajsk jest ośrodkiem o dużej koncentracji zasobów środowiska kulturowego. Posiada zabytkowy XVI – wieczny układ urbanistyczny o znaczeniu ponadlokalnym.

Głównymi najwyraźniej wykrystalizowanymi elementami zespołu miejskiego są: historyczne śródmieście i rejon przyklasztorny.

Miasto posiada liczne zabytkowe obiekty i zespoły architektoniczne, wśród nich wpisane do rejestru zabytków.

Program opieki nad zabytkami jest dokumentem o charakterze uzupełniającym w stosunku do innych aktów programowych miasta, wyszczególnionych w dalszej części opracowania.

Przedmiotem programu jest miasto Leżajsk, jako rejon administracyjny oraz miejsce lokalizacji zabytków objętych programem.

1. Podstawa prawna i cel opracowania programu

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (j.t. Dz. U. z 2018 r. poz. 2067 z późn. zm.) w art. 87 ust. 1 nakłada na Burmistrza obowiązek sporządzenia gminnego programu opieki nad zabytkami. Program ten sporządza się na okres 4 lat, a po dwóch latach od jego wejścia w życie sporządza się sprawozdanie, które przedstawiane jest Radzie Miejskiej.

Program opieki nad zabytkami ma na celu w szczególności:

- 1) włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- 2) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- 3) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- 4) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- 5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;

- 6) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- 7) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Przy sporządzaniu programu oparto się na następujących aktach prawnych i opracowaniach:

1) akty prawne:

- ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (j.t. Dz. U. z 2018 r. poz. 2067 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (j.t. Dz. U. z 2019 r. poz. 506 z późn. zm.);

2) dokumenty programowe województwa:

- Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2020;
- Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Podkarpackiego na lata 2014 - 2020,
- Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami w Województwie Podkarpackim na lata 2018-2021 (przyjęty uchwałą Nr LXI/966/18 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 24 września 2018 r.),
- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podkarpackiego Perspektywa 2030 (oprac. w 2018 r.).

3) dokumenty programowe gminy:

- Strategia Rozwoju Gminy Miasto Leżajsk na lata 2015–2020 – uchwała Rady Miejskiej w Leżajsku Nr XII/70/15 z dnia 23 listopada 2015 r.,
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Leżajskiego, zatwierdzone uchwałą Nr XII/99/99 Rady Miasta Leżajskiego z dnia 15 grudnia 1999 r., wraz z jego zmianami z czerwca 2003 r., października 2009 r., sierpnia 2013 r. i kwietnia 2019 r.;

3) opracowania zlecone przez miasto, dotyczące zabytków:

- Studium wartości kulturowych wraz z wytycznymi konserwatorskimi do MPO (Miejscowego Planu Ogólnego) miasta Leżajskiego i Starego Miasta, opracowane przez dr Jana Malczewskiego z zespołem (Rzeszów 1993 r.);
- Studium historyczno - urbanistyczne dla miasta Leżajskiego wraz z wytycznymi konserwatorskimi, opracowane w latach 1998-2000 przez zespół pod kierunkiem dr Jana Malczewskiego;

2. Podstawowe definicje oraz podział kompetencji w zakresie ochrony dóbr kultury

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami definiuje m.in. podstawowe pojęcia z zakresu ochrony i opieki nad zabytkami oraz przedmiot, zakres, formy i sposób ich ochrony. W myśl tejże ustawy ochronie i opiece podlegają (bez względu na stan zachowania):

1) zabytki nieruchome, będące w szczególności krajobrazami kulturowymi; układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi; dziełami architektury

i budownictwa; dziełami budownictwa obronnego; obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi; cmentarzami; parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni; miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;

2) zabytki ruchome, będące w szczególności dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej; kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje; numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami; wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego; materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach; instrumentami muzycznymi; wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi; przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;

3) zabytki archeologiczne, będące w szczególności pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa; cmentarzyskami; kurhanami; reliktnami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Ponadto ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

W świetle ww. ustawy (art. 5), opieka nad zabytkiem sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków:

- 1) naukowego badania i dokumentowania zabytku;
- 2) prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
- 3) zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
- 4) korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
- 5) popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

Ustawa określa także formy ochrony zabytków (art.7).

Formami ochrony zabytków są:

- 1) wpis do rejestru zabytków;
- 2) uznanie za pomnik historii;
- 3) utworzenie parku kulturowego;
- 4) ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

W ustawie podane są również obowiązki oraz kompetencje samorządu terytorialnego w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Do obowiązków gminy należy w szczególności:

- prowadzenie gminnej ewidencji zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomości z terenu gminy, objętych wojewódzką ewidencją zabytków (została opracowana w październiku 2006 r. oraz zaktualizowana w czerwcu 2012 r.);
- sporządzanie (na okres 4 lat) gminnego programu opieki nad zabytkami;
- uwzględnianie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami przy sporządzaniu i aktualizacji strategii rozwoju gmin, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- sporządzanie gminnego planu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych, opracowywanego zgodnie z rozporządzeniem Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. (został opracowany – wrzesień 2005 r. i uzgodniony z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków – Kierownikiem Delegatury w Rzeszowie i Starostą Leżajskim).

Ponadto ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (j.t. Dz. U. z 2019 r. poz. 506 z późn. zm.) w art. 7 ust.1 pkt 9 określa, że jednym z zadań własnych gminy jest ochrona zabytków i opieka nad zabytkami.

3. Dokumenty programowe województwa

Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2020 wskazuje na cztery podstawowe obszary tj.: „Konkurencyjna i Innowacyjna Gospodarka”, „Kapitał Ludzki i Społeczny”, „Sieć Osadnicza”, „Środowisko i Energetyka”, na których w pierwszej kolejności koncentrować się będą działania samorządu województwa. Zakładane w programach operacyjnych formy interwencji zewnętrznej kierowane do wskazanych wyżej obszarów służyć będą wzmocnieniu przewag konkurencyjnych i niwelowaniu barier rozwojowych, a tym samym zmniejszeniu nadmiernych dysproporcji wewnątrz regionu w poziomie społeczno – gospodarczego rozwoju. Konsekwencją tych działań w okresie wyznaczonym przez Strategię będzie wzmocnienie konkurencyjności regionu w stosunku do innych, bardziej rozwiniętych obszarów kraju, a także UE. Głównym celem strategii jest efektywne wykorzystanie zasobów wewnętrznych i zewnętrznych dla zrównoważonego i inteligentnego rozwoju społeczno -gospodarczego drogą do poprawy jakości życia mieszkańców. W obszarze „Kapitał Ludzki i Społeczny”, w podrozdziale „Kultura i dziedzictwo kulturowe” jako cel wskazano „rozwinięty i efektywnie wykorzystany potencjał kulturowy regionu”. Strategia wskazuje w nim, że dziedzictwo kulturowe powinno być z jednej strony przedmiotem ochrony i opieki, z drugiej zaś potencjałem, który winien zostać wykorzystany dla rozwoju województwa i budowania kapitału społecznego. Konieczne jest podejmowanie przedsięwzięć, ukierunkowanych zarówno na kompleksową ochronę i zachowanie zasobów dziedzictwa kulturowego (m.in. poprzez zwiększenie funduszy na prace remontowo - konserwatorskie), jak również na jego odpowiednią promocję i wdrażanie nowoczesnego (efektywnego i racjonalnego) modelu zarządzania.

Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 to najważniejszy instrument polityki rozwoju regionu dla obecnej perspektywy finansowej. Program stanowi odpowiedź na zdiagnozowane potrzeby regionalne, wynikające z analizy barier i potencjałów województwa podkarpackiego uwzględniając przy tym pożądane kierunki interwencji, określone w unijnych, krajowych i regionalnych dokumentach

strategicznych. Celem głównym RPO WP jest wzmocnienie i efektywne wykorzystanie gospodarczych i społecznych potencjałów regionu dla zrównoważonego i inteligentnego rozwoju województwa. Osiąganie tego celu będzie następować poprzez działania służące m.in. wzmocnieniu dostępności regionu, podnoszeniu jego konkurencyjności, wspieraniu innowacyjności, poprawie stanu środowiska naturalnego, kulturowego, zwiększaniu spójności przestrzennej i społecznej, jak również przeciwdziałaniu bezrobociu i wykluczeniu społecznemu, integracji społecznej oraz podnoszeniu poziomu edukacji. Podstawą wyboru celów tematycznych polityki spójności na lata 2014-2020 realizowanych w ramach RPO WP, są przede wszystkim zapisy Strategii rozwoju województwa - Podkarpackie 2020, w której określone zostały obszary koncentracji potencjałów i barier rozwojowych regionu na tle strategicznych kierunków rozwoju. W Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 wyznaczone przez Komisję Europejską cele tematyczne uporządkowane zostały w 10 osiach priorytetowych. Jako oś priorytetową IV, program wymienia *Ochronę środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego*, której celem jest: *zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego*.

Zachowanie dziedzictwa kulturowego, tak jak ochrona i poprawa stanu środowiska naturalnego, to fundamenty dla rozwoju społeczno-gospodarczego. Atrakcyjność kulturowa województwa podkarpackiego, oparta jest na wielonarodowym, wielowyznaniowym i wielokulturowym jego dziedzictwie obecnym w architekturze, zbiorach muzealnych, folklorze, organizowanych imprezach kulturalnych. Do zasobów materialnego dziedzictwa kulturowego regionu należą między innymi: historyczne układy urbanistyczne i ruralistyczne, architektura sakralna, rezydencjonalna, obronna, użyteczności publicznej, mieszkalna, budownictwo ludowe oraz przemysłowe, zabytkowe: założenia zieleni i cmentarze, a także mała architektura. Dlatego też wsparcie będzie kierowane na zachowanie dziedzictwa kulturowego województwa. Wymiernym efektem interwencji ma być zatem wykreowanie wizerunku regionu dbającego o przeszłość przy jednoczesnym podnoszeniu atrakcyjności turystycznej województwa.

Wojewódzki program opieki nad zabytkami w województwie podkarpackim na lata 2018-2021 jest kolejną już aktualizacją Programu. Założenia programowe w niniejszym programie zostały zaktualizowane w oparciu o dokonane analizy w zakresie: aktualnych tendencji dotyczących ochrony dziedzictwa, oceny zmian w stanie zachowania zabytków w stosunku do stanu sprzed czterech lat oraz kierunków rozwoju polityki regionalnej województwa podkarpackiego. Większą uwagę zwrócono przede wszystkim na obiekty najcenniejsze oraz potrzebę wzmocnienia ich ochrony i właściwego zarządzania, co ma szczególne znaczenie w kontekście wpisów na *Listę dziedzictwa światowego UNESCO* obiektów z terenu województwa podkarpackiego. Więcej uwagi poświęcono też działaniom skierowanym na wzmocnienie tożsamości regionalnej oraz zachowanie dziedzictwa świadczącego o historycznej wielokulturowości regionu. Wskazane poniżej priorytety, kierunki działań i zadania wynikają zasadniczo z ustawowo określonych celów, jakim służyć powinny programy opieki nad zabytkami. Wybrane założenia programowe wynikają też z wyznaczonych kierunków polityki regionalnej przyjętych przez Samorząd Województwa.

Wybór konkretnych priorytetów dokonany został po wcześniejszej gruntownej analizie zasobu dziedzictwa kulturowego w regionie. Analizie takiej poddano zarówno

układy urbanistyczne, budowle sakralne, obiekty architektury rezydencjonalnej, obronnej i użyteczności publicznej, budownictwo drewniane i przemysłowe, zabytkowe zespoły zieleni i cmentarze, bogaty zasób dziedzictwa archeologicznego, zabytki ruchome (zgromadzone w zbiorach muzealnych oraz w obiektach sakralnych), jak również krajobraz kulturowy. O wyborze konkretnych priorytetów, kierunków działań i działań w dużej mierze zdecydowała też dokonana w trakcie prac nad *Programem* ocena stanu zachowania poszczególnych rodzajów zabytków składających się na bogaty zasób dziedzictwa kulturowego regionu oraz analiza zagrożeń i występujących problemów w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Priorytet I – Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego zawiera 3 kierunki działań oraz szereg działań, które odnoszą się do celów nr 1, 2 i 4 określonych w Ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (art. 87 ust. 2) i generalnie służyć mają: dbałości o krajobraz kulturowy regionu, o zachowanie jego charakterystycznych elementów zabytkowych i przyrodniczych oraz dążeniom do rewaloryzacji przekształconych cennych elementów dziedzictwa, a także włączenia dziedzictwa kulturowego w obszar interwencji i wsparcia samorządów lokalnych. Cele takie mogą zostać spełnione poprzez realizację działań ujętych w kierunkach działań odnoszących się do: rewaloryzacji założeń urbanistycznych i ruralistycznych, zachowania tożsamości regionalnej i lokalnej oraz historycznej wielokulturowości regionu, tworzenia parków kulturowych.

Priorytet II – Ochrona i zarządzanie dziedzictwem kulturowym jako czynniki rozwoju społeczno-gospodarczego województwa zawiera 6 kierunków działań oraz działania odpowiadające celom nr 3 do 7 wymienionym w Ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (art. 87 ust. 2). Wskazane do realizacji działania i zadania przyczynić się mają przede wszystkim do: ochrony obiektów szczególnej wartości, zahamowania procesu degradacji zabytków i dążenia do poprawy ich stanu zachowania, wspierania racjonalnego wykorzystania środków finansowych na ratowanie obiektów szczególnie zagrożonych, tworzenia miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Priorytet III – Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego materialnego i niematerialnego oraz promocja i edukacja służące budowaniu tożsamości zawiera 3 kierunki działań oraz zadania, które zgodne są z celami nr 4 do 7 określonymi w Ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (art. 87 ust. 2). Uwzględnione w tym priorytecie kierunki działań i działania służyć mają przede wszystkim: poszerzeniu wiedzy o zabytkach regionu poprzez wspieranie różnych projektów badawczych, szeroko rozumianemu wykorzystaniu zabytków dla potrzeb edukacyjnych i turystycznych, promowaniu potrzeby ochrony dziedzictwa i dobrych praktyk dotyczących jego wykorzystania.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podkarpackiego Perspektywa 2030, (opracowany w 2018 r.), jest dokumentem planistycznym, który odnosi się do zagadnień istotnych dla właściwego funkcjonowania przestrzeni całego województwa. Wśród silnych stron województwa wymienia się dużą różnorodność i bogactwo materialnego dziedzictwa kulturowego, wynikające między innymi z historycznej wielokulturowości regionu. Wskazuje się, że na jakość krajobrazu kulturowego niekorzystnie wpływają m. in.: brak ładu i niska jakość zagospodarowania przestrzennego, zanik tradycyjnego budownictwa wiejskiego i małomiasteczkowego, niedostateczna ochrona zasobów zabytkowych

pozostających poza rejestrem. Przyjęta polityka przestrzenna ma na celu ochronę cennych zabytków dziedzictwa kulturowego i przeciwdziałanie ww. niekorzystnym zjawiskom. Głównymi celami polityki przestrzennej są:

- Zachowanie i ochrona zabytkowych obiektów i założeń przestrzennych,
- Zachowanie i ochrona walorów przestrzeni w tym walorów krajobrazu kulturowego,
- Zachowanie i ochrona współczesnego materialnego dziedzictwa kulturowego,
- Rozwijanie sieci szlaków kulturowych, jako istotnego elementu spajającego zasoby kulturowe województwa,
- Ochrona pozostałych zasobów i elementów dziedzictwa kulturowego, w tym zasobów niematerialnych.

„Ochrona zabytkowych obiektów i założeń przestrzennych” realizowana będzie m. in. poprzez rewaloryzację historycznych układów urbanistycznych i innych założeń przestrzennych, w tym ruralistycznych zarówno wpisanych do rejestru zabytków, jak i pozostających poza nim, miast oraz dawnych ośrodków miejskich, w tym miejscowości z zachowaną drewnianą zabudową małomiasteczkową, gdzie poza innymi miastami wymieniony został Leżajsk.

W planie wskazano również, że do najważniejszych materialnych zasobów dziedzictwa kulturowego zalicza się m.in. uznany za pomnik historii zespół klasztoru oo. Bernardynów w Leżajsku.

4. Zabytki i ich ochrona w dokumentach programowych gminy

Strategia Rozwoju Gminy Miasto Leżajsk na lata 2015–2020 jest podstawowym dokumentem planistycznym, określającym długookresowo kierunki rozwoju gminy w kolejnych latach. Obejmuje strategiczne obszary rozwojowe oraz cele podstawowe i szczegółowe wyznaczone w oparciu o przyjęte założenia. Horyzont czasowy, jakim objęta jest Strategia, wiąże się z perspektywą finansową Unii Europejskiej na lata 2014–2020. Aby w pełni wykorzystać szanse, jakie dają środki unijne, należy podjąć odpowiednie działania związane z możliwością ich skutecznego pozyskiwania. Jest to ważny, choć nie jedyny, cel opracowania niniejszej Strategii. Jest to bowiem przede wszystkim podstawowy dokument zawierający priorytetowe kierunki rozwoju miasta na najbliższe lata w kluczowych obszarach, uprzednio zdiagnozowanych i opisanych. W rozdziale 6 niniejszej Strategii pt.: „Dziedzictwo kulturowe” przedstawione są pierwsze udokumentowane historycznie wzmianki o Leżajsku, jak również opisany jest rozwój miasta począwszy od XV wieku. W rozdziale tym opisane są najważniejsze obiekty wpisane do rejestru zabytków. Wnioskiem, który podsumowuje rozdział jest stwierdzenie, że pomimo posiadania atrakcyjnego dziedzictwa kulturowego, a w tym architektonicznego, Leżajsk nie wykorzystuje w pełni swojego potencjału, o czym świadczy zmniejszająca się liczba odwiedzających i pozostających na noc gości. Ma to częściowy związek z brakiem bogatej infrastruktury turystycznej: noclegowo-hotelarskiej i gastronomicznej. Niezbędne są zatem działania w zakresie budowania zintegrowanej oferty turystycznej, także w porozumieniu z pobliskimi ośrodkami o dużym potencjale w tym zakresie (np. Łańcut) oraz promowania walorów miasta w nowoczesny sposób – m.in. poprzez targi branżowe, ale i media społecznościowe.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Leżajska (uchwalone w 1999 r. wraz z jego późniejszymi zmianami, dokonanymi w 2003 r., 2009 r., 2013 r. i 2019 r.) jest dokumentem planistycznym, opracowanym w oparciu o przepisy ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym, określającym wizję przestrzennego rozwoju miasta. Przyjęte cele rozwoju miasta wyznaczyły przyszłe kierunki zagospodarowania przestrzennego i politykę przestrzenną miasta.

Jednym z ważnych celów rozwoju miasta ustalonym w studium (pkt 4) jest zachowanie dziedzictwa kulturowego oraz historycznie ukształtowanego specyficznego krajobrazu miasta oraz harmonizowanie rozwoju z walorami krajobrazu.

Cel zawarty w punkcie 4, dotyczący ochrony zasobów kulturowych miasta, realizowany będzie poprzez respektowanie wymogów wynikających z ustalenia stref ochrony konserwatorskiej i obiektów zabytkowych (budynki, zespoły obiektów, aleje, stanowiska archeologiczne, cmentarze, punkty i ciągi widokowe), a w szczególności poprzez:

- a) eksponowanie najwartościowszych krajobrazowo fragmentów miasta lub pojedynczych obiektów,
- b) projektowanie nowej zabudowy zharmonizowanej z istniejącą historyczną zabudową miasta,
- c) prowadzenie działalności inwestycyjnej w strefach ochrony konserwatorskiej pod nadzorem Państwowej Służby Ochrony Zabytków, w oparciu o wytyczne „Studium historyczno-urbanistycznego”.

W **Studium historyczno–urbanistycznym dla miasta Leżajska wraz z wytycznymi konserwatorskimi**, opracowanym w latach 1998-2000, wyznaczono na terenie miasta strefy ochrony konserwatorskiej w celu ochrony dziedzictwa kulturowego miasta.

Strefa A – pełna ochrona historycznej struktury przestrzennej

Strefa A–1 obejmująca najcenniejsze elementy układu przestrzennego miasta, które uformowały się w otoczeniu miasta lokacyjnego, pochodzącego z 1524 roku. Są to:

- obszar miasta lokacyjnego z 1524 r., po jego przeniesieniu z obecnej osady Stare Miasto, z uwagi na wyniszczające miasto najazdy Tatarów, w obrębie wyznaczonym niegdyś przez wały (stąd dzisiejsza nazwa ul. Wałowej),
- wzgórze z zespołem dworu starościńskiego, oddzielone wąwozem od zespołu kościoła farnego,
- fragment południowej części ulicy Mickiewicza, na której skoncentrowała się spora grupa zabudowy, związanej kompozycyjnie i funkcjonalnie z obszarem staromiejskim.

Strefa A–2 obejmująca obszar zespołu klasztorного OO. Bernardynów i Podklasztorza wraz z Placem Mariackim.

Strefa B – ochrona zachowanych elementów zabytkowych

Strefa ta obejmuje wyróżniające się w obecnej przestrzeni miejskiej Leżajska, ukształtowane w procesie historycznym obszary charakteryzujące się podobną funkcją. Tworzą ją samoistne jednostki przestrzenne, które wydzielono z obecnej przestrzeni miejskiej Leżajska, ze względu na ich specyficzne wartości kulturowe przez nie reprezentowane.

Strefa B-1 obejmuje fragment ulicy Mickiewicza na odcinku od strefy A2 przy klasztorze OO. Bernardynów do strefy A1 przy zespole staromiejskim, na obszarze między torami kolejowymi a ulicą Mickiewicza.

Strefa B-2 obejmuje obustronny fragment ulicy Burmistrzów Zawilskich na odcinku od toru kolejowego do granicy ze strefą A1, u podnóża skarpy staromiejskiej.

Strefa B-3 obejmuje fragment ulicy Rzeszowskiej na odcinku od ulicy Moniuszki do strefy A1 przy zespole staromiejskim.

Strefa B-4 obejmuje obecną ulicę Moniuszki, niegdyś osadę kolonistów niemieckich o nazwie Gillershof.

Strefa E – ochrony ekspozycji

Strefa ta ma na celu eksponowanie, z tras komunikacyjnych: wartościowych wglądów panoramicznych na miasto lokacyjne, fragmentów terenów objętych strefą A oraz pojedynczych cennych obiektów, a także lokalnych wglądów wewnątrz miasta, usytuowanych w korzystnych widokowo miejscach na obrzeżach miasta.

Strefa E-1 ma na celu utrzymanie ekspozycji panoramy zespołu staromiejskiego z widokiem od strony torów kolejowych i placu targowego, po skarpę staromiejską oraz od granic strefy B wzdłuż ulicy do granic strefy A, przebiegającej u podstawy skarpy równoległej do ulicy Mickiewicza.

Strefa E-2 ma na celu eksponowanie panoramy zespołu klasztornego OO. Bernardynów, głównie od ulic: Mickiewicza i Opalińskiego oraz z przyszłej obwodnicy. Granice tej strefy zamykają się między ulicami: T. Michałka, Opalińskiego, Św. Jana z Dukli i ścianą fragmentu lasu przy nieczynnym zbiorniku wodnym na rzeczce Jagoda.

Strefa E-3 obejmuje obszar zawarty w korytarzu widokowym, który bierze początek nad nieczynnym obecnie stawem obok młyna przy ul. Siedlańskiej (obecnie ul. Wyspiańskiego). Korytarz ten ukierunkowany jest na panoramę zespołu klasztornego OO. Bernardynów, usytuowanego na tle lasu.

Strefa K – ochrony krajobrazu

Strefa ta obejmuje w granicach administracyjnych Leżajska dwa duże obszary miasta:

Strefa K-1 - granicami strefy objęto tereny krajobrazu integralnie związanego z zespołem klasztornym i jego otoczeniem. Ze względu na rolę w kompozycji przestrzennej miasta i rodzaj powiązań z historycznym zespołem klasztoru, stanowiącym dominantę wysokościową, można je podzielić na obszary przedpola widokowego (strefa E) oraz obszary, z których można obserwować zabytkowy zespół lub jego fragmenty. Strefa K1 rozciąga się po obu stronach rzeki Jagoda, obejmując na jednym jej brzegu tereny po obu stronach ulicy T. Michałka i fragment Podklasztoru, a na drugim tereny po obu stronach ulicy Opalińskiego, na odcinku od ulicy Św. Jana z Dukli do lasu.

Strefa K-2 obejmuje najbardziej interesujący fragment zachowanego krajobrazu naturalnego, jaki powstał na skutek działalności Sanu po zmianie jego koryta.

Strefa OW – obserwacji archeologicznej

Strefa obejmuje teren zespołu staromiejskiego z czasów lokacji w 1524 r.

Ochrona ustalona w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego:

Na terenie miasta Leżajska w okresie od 1995 r. do 2019 r. sporządzono dla wybranych obszarów miasta nowe miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Część z tych planów obejmuje obszary ochrony konserwatorskiej oraz obiekty zabytkowe wyszczególnione w gminnej ewidencji zabytków.

Są to następujące plany:

- Nr 2/97 – terenu przy ul. Mickiewicza 76 i 78
wraz z jego późniejszą zmianą Nr 2/II/10;
- Nr 7/97 – terenu cmentarza żydowskiego wraz z przyległymi ulicami,
wraz z późniejszą zmianą tego planu Nr 7/II/07;
- Nr 8/97 – ul. Spokojnej (od ul. Rzeszowskiej do ul. Studziennej);
- Nr 10/97 – Placu Targowego (parking);
- Nr 15/97 – terenu przy ul. Jana Brzozy (w tym budynek na posesji nr 5);
- Nr 17/97 – terenu przy ul. Leśnej (parking);
- Nr 19/97 – terenu przy ul. Mickiewicza 74 (handel i usługi)
wraz z późniejszą zmianą tego planu Nr 19/II/08;
- Nr 22/97 – terenu przy ul. Mickiewicza 122;
- Nr 24/98 – terenu przy ul. Wałowej;
- Nr 29A/2000 – terenu przy ul. Studziennej i ul. Spokojnej;
- Nr 29B/2000 – terenu przy ul. Studziennej i ul. Boczna Moniuszki;
- Nr 33/2002 – terenu przy ul. Sanowej (w tym budynki na posesjach nr 1 i 2);
- Nr 37/2002 – terenu przy ul. Mickiewicza
- Nr 50/2002 – terenu przy ul. Dolnej i za cmentarzem żydowskim
oraz wąwozu przy ul. Jarosławskiej;
- Nr 52/2002 – terenu przy ul. Burmistrzów Zawilskich;
- Nr 53/2002 – terenu przy ul. Mickiewicza (od ul. Opalińskiego do włączenia
przy przekrytym rowie „Malina” – łącznik od ul. Paderewskiego);
- Nr 54/2002 – terenu przy ul. Mickiewicza i ul. Matejki;
- Nr 56A/03 i 56B/03 – terenu w rejonie ul. Sandomierskiej i ul. Ogrodowej (dot. stanowisk
archeologicznych), wraz z późniejszą zmianą części planu 56B/03 –
Nr 56B/II/12;
- Nr 60/05 (część I) – terenu od ul. Sanowej do ul. Sportowej;
- Nr 62/07 – terenu przy ul. Warszawskiej;
- Nr 64/09 – terenu cmentarza komunalnego wraz z jego rozbudową przy ul. Cmentarnej,
- Nr 69/17 - terenu położonego przy ul. Studziennej w Leżajsku – etap I.

II. CHARAKTERYSTYKA ZASOBU

1. Zabytki nieruchome objęte prawnymi formami ochrony.

W ustawie z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami wskazano, że prawnymi formami ochrony jest: uznanie za pomnik historii, utworzenie parku kulturowego, wpis do rejestru zabytków i ustalenie ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Na terenie miasta Leżajska nie występują obiekty wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturalnego UNESCO, nie ma też utworzonego parku kulturowego.

Pomnik historii

Rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 13 kwietnia 2005 r. (Dz. N. Nr 64, poz. 569) uznano za pomnik historii „Leżajsk – zespół klasztoru OO. Bernardynów”. Celem ochrony pomnika historii jest zachowanie, ze względu na wartości historyczne, przestrzenne, architektoniczne oraz wartości niematerialne, zespołu klasztornego funkcjonującego nieprzerwanie od 400 lat.

Rejestr zabytków

Wpis do rejestru zabytków jest jedną z form ochrony zabytków określonych w ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Rejestr ten prowadzony jest dla obszaru danego województwa przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Mogą się w nim znajdować zabytki nieruchome, zabytki ruchome oraz zabytki archeologiczne, czyli stanowiska archeologiczne. Umieszczenie zabytku w rejestrze następuje decyzją WKZ na wniosek właściciela obiektu lub z urzędu.

Umieszczenie budynku w rejestrze zabytków daje podstawę do ubiegania się o przyznanie dotacji na prowadzenie prac remontowych, konserwatorskich lub restauratorskich (art. 73 i 74 ustawy) oraz uzyskanie zwolnienia z płacenia podatku od nieruchomości (dot. funkcji mieszkalnej).

Na terenie miasta Leżajska znajdują się następujące **zabytki nieruchome** wpisane do rejestru zabytków:

Nazwa obiektu	Nr wpisu	Data
1. Zespół Klasztorny OO. Bernardynów, Pl. Mariacki 8	A-676	13.11.1948 r.
2. Cerkiew parafii greko-katolickiej i pozostałości ogrodzenia	A-1016	11.09.1971 r.
3. Zajazd, ul. Mickiewicza nr 11	A-257	22.04.1971 r.
4. Dom drewniany, ul. Mickiewicza nr 41	A-1019	07.05.1976 r.
5. Dom murowany, ul. Moniuszki nr 2	A-1020	13.05.1985 r.
6. Dom murowany, ul. Mickiewicza nr 44	A-1018	27.03.1990 r.
7. Dom drewniany, ul. Mickiewicza nr 48	A-1017	07.11.1983 r.
8. Dom drewniany, ul. Wyspiańskiego nr 7	A-807	07.11.1983 r.
- skreślony z rejestru zabytków decyzją Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego znak: l.dz. DOZ-OAiK.660.549.2016.AJ z dnia 21 października 2016 r.		
9. Dworek drewniany, ul. Słowackiego nr 2	A-929	28.06.1988 r.
10. Bank Spółdzielczy (murowany), ul. Mickiewicza nr 38	A-1028	15.09.1989 r.
11. Dwór starościński, ul. Mickiewicza nr 20	A-747	21.12.1992 r.
12. Dom ul. Rzeszowska nr 11	A-930	10.04.1992 r.
13. Dawny pałac obecnie dom SS Służebniczek NMP w Leżajsku przy ul. Furgalskiego nr 4	A-1015	17.08.1993 r.

14. Kamienica, ul. Rynek nr 32	A-927	02.05.1991 r.
15. Cmentarz żydowski przy ul. Górnej	A-1228	10.05.1991 r.
16. Ratusz - ul. Rynek nr 1	A-558	25.01.1995 r.
17. Dom drewniany z posesją, Plac Mariacki nr 1	A-1031	29.03.1996 r.
- skreślony z rejestru zabytków decyzją Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w Warszawie znak: DOZ-OAiK-660.181.2015.UB - [11/1/15] z dnia 24 marca 2015 r.		
18. Dom, ul. Krótka nr 1	A-2	15.04.1999 r.
19. Dom, ul. Górna nr 23	A-3	20.04.1999 r.
20. Budynek przy Placu Mariackim nr 2, wł. Zgromadzenie Sióstr Kanoniczek Ducha Świętego de Saxia	A-18	29.02.2000 r.
21. Zespół kościoła farnego, ul. Rynek nr 35	A-72	30.06.2003 r.
22. Otoczenie zespołu kościoła i klasztoru OO. Bernardynów	A-95	16.07.2004 r.
23. Budynek Miejskiej Biblioteki Publicznej, ul. Jarosławska nr 1	A-212	30.03.2007 r.
24. Kamienica, ul. Rzeszowska nr 14	A-244	16.11.2007 r.
25. Budynek przy ul. Żwirki i Wigury nr 18	A-634	02.08.2011 r.
26. Kaplica grobowa Marii Jaroszówny i Alfreda Josse	A- 1518	05.02.2018 r.

2. Zabytki ruchome objęte prawnymi formami ochrony.

Rejestr **zabytków ruchomych** prowadzony jest (podobnie jak rejestr zabytków nieruchomych) przez wojewódzkiego konserwatora zabytków. Do rejestru wpisuje się zabytek ruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków na wniosek właściciela tego zabytku. Wojewódzki konserwator zabytków może wydać z urzędu decyzję o wpisie zabytku ruchomego do rejestru w przypadku uzasadnionej obawy zniszczenia, uszkodzenia lub nielegalnego wywiezienia zabytku za granicę. Do rejestru nie wpisuje się zabytku wpisanego do inwentarza muzeum lub wchodzącego w skład narodowego zasobu bibliotecznego.

Wedle stanu obecnego na terenie miasta Leżajska zabytki ruchome wpisane są do rejestru zabytków na mocy czterech decyzji w sprawie wpisania dobra kultury do rejestru zabytków.

Są to następujące decyzje:

1) Decyzja nr B-183 z dnia 02.06.1976 r. - organy z kościoła OO. Bernardynów w Leżajsku;

2) Decyzja nr B-220 z dnia 15.05.1986 r. - wyposażenie i wystrój kościoła parafialnego p.w. Trójcy Św. i Wszystkich Świętych w Leżajsku (wg załączonego do decyzji spisu stanowiącego integralną część decyzji), obejmujące 52 obiekty; w tym: ołtarze, ambonę, stalle, chór muzyczny, figury 2 świętych, krucyfiks, chrzcielnicę, ławki, płaskorzeźbę, żyrandol, płyty nagrobne, portale, polichromię, ornaty, dalmatykę, kapy, itp.;

3) Decyzja nr B-219 z dnia 16.06.1986 r. – wyposażenie kościoła i klasztoru OO. Bernardynów w Leżajsku oraz zespół ruchomych dóbr kultury, stanowiących kolekcję, przechowywanych w dawnym „skarbcu” klasztornym (wg załączonego do decyzji spisu stanowiącego integralną część decyzji), obejmujące łącznie 173 obiekty, w tym: ołtarze, stalle, pulpit, ambonę, portale, obrazy, epitafia, stolarkę (katafalk, konfesjonały, szafy, ławki, świeczniki i lichtarze, lampy, kraty, kropielnice, chrzcielnicę, polichromie i sztukaterie, kominek, dekorację i wyposażenie zakrystii, krużganki – portale, furtę klasztorną, zespół „Ukrzyżowanie”, cykl obrazów z historią powstania kościoła i klasztoru oraz cudów Matki Boskiej Leżajskiej, cykl obrazów przedstawiających sceny z życia Św. Franciszka z Asyżu, cykl Męki Pańskiej, cykl Siedmiu Sakramentów Świętych, obrazy świętych, przedsionek refektarza – dekoracja sklepienia, 2 portale, krucyfiks; refektarz - dekoracja sklepienia,

2 krucyfiksy , lawaterz, stół; psalterz, oprawy mszału, szaty liturgiczne, dziedziniec klasztorny – kolumna Chrystusa Frasobliwego, polichromie, drzwi, figurę Assunty;

4) Decyzja nr B-233 z dnia 28.02.2008 r. – wyposażenie zespołu kościoła i klasztoru OO. Bernardynów w Leżajsku (stanowiąca uzupełnienie ww. decyzji), wyszczególnione w załączniku do decyzji w 13 pozycjach: komody w zakrystii (6 szt.), komoda w skarbcu przy zakrystii (1szt.), zapiecki ław w refektarzu, szafa w sali reprezentacyjnej (przy celi kustosa), portal i drzwi do celi kustosa (wewnętrzny), rzeźba św. Jan Nepomucen oraz rzeźba Matka Boża Niepokalana - studnia na dziedzińcu przed klasztorem (Plac Mariacki), polichromia w refektarzu, dekoracja plastyczna sal reprezentacyjnych I i II, polichromia 7 cel nowicjatu.

Na terenie klasztoru OO. Bernardynów funkcjonuje założone w 1971 r. „Muzeum Prowincji Ojców Bernardynów”, eksponujące część ww. zabytków ruchomych oraz inne cenne zbiory zgromadzone przez lata przez zakon.

3. Gminna Ewidencji Zabytków

Prowadzenie gminnej ewidencji zabytków należy do obowiązków gminy.

Gminna Ewidencja Zabytków miasta Leżajska opracowana została w oparciu o materiały przekazane przez wojewódzkiego konserwatora zabytków, na podstawie sporządzonego „Studium historyczno - urbanistycznego dla miasta Leżajska” wraz z wytycznymi konserwatorskimi oraz w oparciu o materiały i analizy własne.

Stanowi zbiór zawierający podstawowe informacje o danym obiekcie. Wykonana została w formie kart papierowych ze zdjęciami obiektów oraz w wersji elektronicznej w programie specjalnie do tego opracowanym przez służby konserwatorskie.

Po zmianie przepisów ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, jakie nastąpiły w czerwcu 2010 r., roboty remontowo-budowlane przy zabytkach ujętych w gminnej ewidencji zabytków wymagają uzgodnienia z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Ewidencja ta dla obiektów nieruchomych położonych na terenie miasta Leżajska została sporządzona w 2006 r. W listopadzie 2017 r. dokonano jej aktualizacji.

Wykaz obiektów objętych gminną ewidencją zabytków na terenie miasta Leżajska dołączony został do niniejszego opracowania w formie załącznika nr 1.

4. Zabytki archeologiczne

Informacje o zabytkach archeologicznych pochodzą z badań powierzchniowych archeologicznych i przypadkowych odkryć, ale znane stanowiska dobrze ilustrują geografę osadnictwa pradziejowego. Zwraca uwagę ich zagęszczenie we wschodniej części miasta, co w sposób bardzo wyraźny nawiązuje do lokalnych warunków siedliskowych i najkorzystniejszych terenów na terasach nadzalewowych Sanu. Warto także wspomnieć, że współczesna zabudowa miejska, przynajmniej w części zajmuje także podobne tereny. Brak stanowisk archeologicznych można w tym przypadku tłumaczyć niedostępnością terenu do badań powierzchniowych.

W źródłach archeologicznych z tego terenu dadzą się wyróżnić następujące okresy:

- Paleolit i mezolit – znaleziska pojedynczych narzędzi krzemiennych, wiązanych z tzw. kulturą świderską – np. Leżajsk, stan. 3 (paleolit schyłkowy, IX tys. p.n.e.) oraz

nieokreślonymi kulturami mezolitycznymi – liczne stanowiska w okolicach Leżajska (VIII–V tys. p.n.e.). Etap ten charakteryzuje się prowadzeniem gospodarki zbieracko–łowieckiej i eksploatacją środowiska tundrowego (polowania na renifery) lub wczesnoholoceńskiego lasu (traperskie polowania na faunę leśną z dużym udziałem zbieractwa i rybołówstwa). Najchętniej zasiedlanymi wówczas terenami były wydmy położone blisko cieków wodnych. Tam też dziś znajdujemy charakterystyczne narzędzia krzemienne.

- Neolit – reprezentowany przez młodsze kultury ostatniej części epoki kamienia – kulturę pucharów lejkowatych (poł. V–poł. IV tys. p.n.e.) – Leżajsk stan. 17, 22, 35, 39, kulturę amfor kulistych (IV/III –poł. III tys. p.n.e.) i kulturę ceramiki sznurowej (III tys. p.n.e.) – pojedyncze stanowiska w okolicach Leżajska. Jest to czas rozwoju zupełnie nowych metod gospodarowania – hodowli i uprawy ziemi. Warunki naturalne panujące w regionie leżajskim sprzyjały w zasadzie jedynie gospodarce hodowlanej. Stąd nie dziwi fakt braku tutaj kultur wczesnego neolitu, bazujących na uprawie roli. Większość nieokreślonych kulturowo znalezisk, głównie krzemiennych, odnoszonych ogólnie do neolitu należy zapewne przypisać także tym kulturom.
- Wczesna epoka brązu (koniec III – początek II tys. p.n.e.) – w zasadzie znaleziska pojedynczych przedmiotów, głównie krzemiennych narzędzi (grotów, sierpów, siekier i innych), świadczących o penetracjach grup ludzkich o typowo "wczesnobrązowej" kulturze rolniczo–hodowlanej (tzw. kultura mierzanowicka).
- Młodsze epoki brązu wraz z wczesną epoką żelaza (XVI/XV – III wiek p.n.e.). Są to czasy rozwoju najpierw tzw. kultury trzcinieckiej (do XIV–XIII wieku p.n.e), a później grupy tarnobrzesckiej kultury pól popielnicowych oraz stanowiska określane jako punkty osadnicze i znaleziska luźne. Jednocześnie etap ten można nazwać złotym wiekiem dla osadnictwa w dolinie Sanu. Ulubionym miejscem lokalizacji osad i ciepłopalnych cmentarzysk (co odnosi się do grupy tarnobrzesckiej) są bowiem piaszczyste wydmy i terasy nadszańskie. Była to ludność osiadła, prowadząca gospodarkę rolniczą ze znacznym udziałem hodowli. Jest to zarazem czas pełnego rozwoju epoki brązu, co wiąże się z upowszechnieniem właśnie tego metalu (głównie jednak do produkcji ozdób), a później także żelaza. Największa część znanych materiałów pochodzi właśnie z tego ostatniego etapu, łączonego z wczesną epoką żelaza (VII–III wiek p.n.e.), w której zaznaczają się bardzo wyraźne nawiązania do scytyjskiej prowincji kulturowej. Świadczy to zapewne o dużej dynamice osadniczej i znacznym liczebnym wzroście populacji.
- Okres wpływów rzymskich wraz z wczesnym okresem wędrówek ludów (I–V wiek n.e.). Po okresie wyraźnej luki osadniczej w III–I wieku p.n.e. (z terenu Leżajska mamy wprowadzić informacje o odkryciu materiałów "późnolateńskich", ale nie są to dziś źródła w jakikolwiek sposób sprawdzalne) obserwujemy ponowny rozwój osadnictwa na wyższych terasach doliny Sanu, związany z pojawieniem się kultury przeworskiej, głównie w II–III wieku. Istotną nowością jest teraz upowszechnienie się żelaza (zakłada się nawet możliwość miejscowej produkcji z licznych w regionie złóż rudy darniowej) do produkcji narzędzi i broni oraz pojawienie się tzw. importów rzymskich – wytworów rzemiosła (np. naczynie terra sigillata z Grodziska Dolnego) lub monet (Leżajsk, Tarnawiec), napływających z terenu prowincji rzymskich. Z tego czasu potrafimy

wskazać zarówno ciałopalne cmentarzyska, jak i osady oraz wiele znalezisk luźnych i tzw. punktów osadniczych.

- Wczesne średniowiecze – od przełomu V/VI wieku do XIII w. Są to czasy nieprzerwanego trwania tej samej grupy ludności, którą identyfikujemy z przybyciem ze wschodu Słowian w trakcie ich wielkiej wędrówki od końca V wieku i w VI wieku. W regionie leżajskim mamy poświadczone osadnictwo już w fazie najstarszej – co najmniej dwa stanowiska z Grodziska Dolnego. Czasy nieco późniejsze znamy słabiej, ale stanowiska te nigdy nie były badane wykopaliskowo. Kontrowersyjna jest kwestia istnienia domniemanego grodu i zamku, niestety nie zlokalizowanych w terenie, być może znajdujące się w terenie zajęтым dziś pod zabudowę miejską.
- Późne średniowiecze (od XIV wieku) i czasy nowożytne. Zajmuje się nimi tzw. archeologia historyczna, która uzupełniając źródła pisane bada tylko określone zagadnienia związane z kulturą materialną i zagospodarowaniem przestrzeni osadniczej historycznych miast, co odnosi się właśnie do Leżajska. W 1997 roku przeprowadzono np. badania zespołu starościńskiego, odkrywając materiały z XVII–XIX wieku, poza tym znane są informacje o znajdowaniu innych źródeł ruchomych, głównie ceramiki i kafli w różnych miejscach najstarszej części Leżajska.

Oceniając wartość źródeł archeologicznych z terenu Leżajska należy stwierdzić, że w wielu przypadkach należą one do najważniejszych w szerszej (ponadregionalnej) skali terytorialnej. Odnosi się to zwłaszcza do okresu epoki brązu i wczesnej epoki żelaza, który jest najlepiej poznany. Prawdopodobnie szersze badania wykopaliskowe z ukierunkowaniem na inne epoki prehistoryczne tę wyraźną dysproporcję mogłyby zmienić. Warto także stwierdzić, że według obowiązującej dziś wiedzy poszczególne kultury są odrębnymi epizodami osadniczymi w tym regionie. Nie można tu mówić o ciągłości ludnościowej i osadniczej, którą notujemy dopiero od wczesnego średniowiecza.

Przedmioty znalezione na terenie miasta Leżajska oraz w jego okolicy, pochodzące z wyżej wymienionych okresów osadnictwa pradziejowego eksponowane są w Muzeum Okręgowym w Rzeszowie. Natomiast w funkcjonującym od 1 stycznia 2009 r. Muzeum Ziemi Leżajskiej istnieje jedynie ekspozycja archeologiczna związana z wykopaliskami z pobliskiej miejscowości Grodzisko Dolne.

Zestawienie stanowisk archeologicznych zostało dołączone do niniejszego opracowania w formie załącznika nr 2.

Należy jednak zwrócić uwagę na fakt, że lokalizacja tych stanowisk jest niezbyt precyzyjna (sporządzona około 20 lat temu, na mało dokładnych mapach, nie zawierających granic geodezyjnych działek), stąd należałoby podjąć działania w celu aktualizacji wyznaczonych niegdyś stanowisk i opracowania dla nich nowych kart zabytku.

III. GŁÓWNE CELE POLITYKI GMINNEJ ZWIĄZANEJ Z OCHRONĄ ZABYTEKÓW

1. Aktywne zarządzanie zasobem stanowiącym materialne dziedzictwo kulturowe: dążenie do materialnej poprawy stanu zabytków, ich odbudowy, adaptacji i rewitalizacji w celu wykorzystania potencjału związanego z posiadanym dziedzictwem kulturowym.
2. Planowe, konsekwentne oraz kompetentne realizowanie zadań samorządowych w zakresie ochrony zabytków.
3. Wykorzystanie walorów zabytkowych jako czynnika wpływającego na rozwój gospodarczy miasta oraz powiązanie zadań służących ochronie wartości kulturowych ze strategią rozwoju miasta oraz innymi dokumentami programowymi gminy i województwa.
4. Realizowanie regionalnych i lokalnych projektów związanych z ochroną zabytków oraz krajobrazu kulturowego.
5. Dążenie do pełnej oceny stanu zasobów materialnego dziedzictwa kulturowego miasta, podjęcie prac nad aktualizacją powszechnie dostępnej bazy informacji o zabytkach miasta.
6. Wypracowanie i wprowadzenie zasad ochrony materialnego dziedzictwa kulturowego w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego; wypracowanie standardów zagospodarowania i estetyki zabytkowych przestrzeni publicznych, dążenie do przywrócenia ładu przestrzennego w urbanistycznej tkance miasta.
7. Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność przestrzeni miejskiej i zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami.
8. Racjonalne wykorzystanie gminnych funduszy na prace konserwatorskie i dokumentacyjne przy obiektach o szczególnych wartościach zabytkowych.
9. Wspieranie projektów i prac budowlanych związanych z opieką nad zabytkami i zagospodarowaniem obiektów zabytkowych.
10. Upowszechnianie wśród właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych znajomości zasad konserwatorskich, zasad etyki i profilaktyki konserwatorskiej.
11. Budowanie klimatu społecznego zrozumienia i akceptacji dla idei ochrony zabytków oraz kształtowanie postaw promujących działania chroniące zabytki, odczytywane jako źródło tożsamości, wiedzy i dumy z przeszłości i tradycji.

IV. PLANOWANE DZIAŁANIA WŁADZ MIEJSKICH ZWIĄZANE Z OPIEKĄ NAD ZABYTKAMI I OCHRONĄ DZIEDZICTWA KULTUROWEGO MIASTA

1. Dbłość o dobry stan techniczny obiektów zabytkowych stanowiących własność miasta.
2. Podejmowanie starań o dofinansowanie prac przy zabytkach miasta z budżetu państwa oraz programów UE.
3. Kontynuacja dofinansowania z budżetu miasta prac konserwatorskich przy najcenniejszych zabytkach miasta.
4. Utworzenie funduszu umożliwiającego pozyskanie dofinansowania na prowadzenie prac remontowych przy zabytkach wpisanych do gminnej ewidencji zabytków, położonych w obrębie ul. Rynek.
5. Utrzymanie i bieżąca konserwacja kapliczek, pomników oraz innych obiektów małej architektury, połączona z kultywowaniem, dokumentowaniem i upowszechnianiem tradycji, związanej z tymi obiektami.
6. Realizacja kierunków polityki przestrzennej wskazanych w *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego* oraz zapisów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego w *miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego*.
7. Bieżąca aktualizacja gminnej ewidencji zabytków.
8. Prowadzenie okresowych przeglądów zabezpieczeń obiektów zabytkowych zgodnie z *Gminnym programem ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych*.
9. Pomoc dla właścicieli i dysponentów obiektów zabytkowych w przygotowaniu absorpcji programowych funduszy Wspólnoty Europejskiej (dysponowanie aktualnymi informacjami o możliwościach starania się o środki pozabudżetowe na dofinansowanie prac konserwatorskich przy obiektach zabytkowych).
10. Interwencja władz miasta przy rażących naruszeniach prawa budowlanego (zwłaszcza w zakresie samowoli budowlanych) na obszarach objętych ochroną konserwatorską, przy obiektach zabytkowych oraz ujętych w ewidencji gminnej zabytków.
11. Działania informacyjne, popularyzacyjne i edukacyjne związane z promocją zabytków i walorów miejskiej przestrzeni kulturowej:
 - 1) udostępnienie na stronie internetowej Urzędu Miejskiego informacji o zabytkach, gminnej ewidencji zabytków, wraz z podaniem ich aktualnego stanu prawnego;
 - 2) utrzymanie istniejących i kreowanie nowych szlaków edukacyjno-turystycznych po zasobach dziedzictwa kulturowego miasta (Szlak Elimelecha, Szlak Staromiejski);
 - 3) wspieranie wydawnictw obejmujących zagadnienia związane z historią miasta oraz ochroną dóbr kultury;
 - 4) wspieranie i promowanie działalności organizacji społecznych, pozarządowych i środowisk w zakresie lokalnych inicjatyw - imprez kultywujących tradycje, regionalny strój i potrawy, obrzędy itp. (np. „Towarzystwo Miłośników Ziemi Leżajskiej”, „Leżajskie Targowisko Sztuki”),
 - 5) wspieranie inicjatyw mających na celu edukowanie społeczeństwa, zwłaszcza dzieci i młodzieży na rzecz ochrony dziedzictwa;

V. ZADANIA PLANOWANE DO REALIZACJI PRZY OBIEKTACH ZABYTKOWYCH NA TERENIE MIASTA LEŻAJSKA W LATACH 2019-2022

1. Obiekty zabytkowe stanowiące własność gminy Miasto Leżajsk:

- 1) Kaplica grobowa Marii Jarosówny i Alfreda Josse wpisana do rejestru zabytków pod nr A-1518

zakres prac do wykonania w 2020 i 2021 roku:

- Remont i prace konserwatorskie obejmujące m. in.:

- remont pokrycia dachowego,
- remont elewacji,
- wykonanie instalacji odgromowej,
- remont stolarki okiennej,
- remont ogrodu,
- przebudowa płyty odbojowej i chodników wokół kaplicy,
- przeprowadzenie gruntownej konserwacji technicznej warstwy polichromii i tynkowego podłoża,
- prace konserwatorskie wszystkich elementów wyposażenia kaplicy i witraży;

- 2) Prace remontowo – konserwatorskie w budynkach położonych przy ul. Mickiewicza 8 – nr karty 100/1709 i ul. Mickiewicza 10 – nr karty 102/1709, wpisanych do gminnej ewidencji zabytków

zakres prac do wykonania w 2019 r.:

- remont elewacji dwóch budynków;

- 3) Prace projektowe, remontowo- konserwatorskie budynku przy ul. Sanowa 34 – nr karty 280/1709,

zakres prac do wykonania w latach 2020-2022:

- wymiana pokrycia dachowego,

- remont elewacji;

- 4) kapliczka położona przy ul. Podolszyny, wpisana do Gminnej Ewidencji Zabytków Miasta Leżajsk nr karty 194/1709

zakres prac do wykonania w 2019 r.

- konserwacja polichromii ściennej;

2. Parafia Rzymsko-Katolicka Leżajsk-Fara p.w. Świętej Trójcy

- 1) 2019 r. – kontynuacja prac konserwatorskich polichromii ściennej w dawnej zabytkowej cerkwi, pełniącej obecnie funkcję rzymskokatolickiego kościoła filialnego p. w. Jezusa Miłosiernego, nr wpisu do rejestru zabytków A-391,

- 2) lata 2020-2022:

– adaptacja wieży kościelnej na potrzeby punktu widokowego (w partnerstwie z Gminą Miasto Leżajsk, w ramach programu rewitalizacji na lata 2016-2023), nr wpisu do rejestru zabytków A-72;

- wymiana pokrycia dachu kościoła farnego na miedziane, nr wpisu do rejestru zabytków A-72;

- remont sali teatralnej w budynku plebanii na potrzeby Parafialnego Centrum Młodzieży, nr wpisu do rejestru zabytków A-72;

3. Zespół Klasztorny OO. Bernardynów wpisany do rejestru zabytków pod nr A-676
zakres prac do wykonania w latach 2019-2020:

- konserwacja ołtarza głównego pw. Zwiastowania NMP w Bazylice Ojców Bernardynów w Leżajsku (ołtarz główny wpisany do rejestru zabytków ruchomych pod nr B-219);

4. Muzeum Ziemi Leżańskiej – zespół Dworu Starościńskiego, nr wpisu do rejestru zabytków A-1255

Zakres prac do wykonania w latach 2019-2021:

- adaptacja istniejącej piwnicy znajdującej się w oficynie południowo – wschodniej z przeznaczeniem na cele ekspozycyjne, przebudowa schodów, montaż niezbędnych instalacji oraz wyposażenia multimedialnego ekspozycji, rozbiórka istniejącego komina murowanego, wykonanie schodów i utwardzenie placu przy wyjściu z poziomu piwnicy.

VI. FINANSOWANIE ZADAŃ Z ZAKRESU OCHRONY ZABYTKÓW

Główny obowiązek dbania o stan zabytków, a tym samym ponoszenia nakładów na prace konserwatorskie, spoczywa na właścicielach i użytkownikach obiektów zabytkowych.

Kwestie dofinansowania prac przy obiektach zabytkowych regulują:

- 1) przepisy Rozdziału 7 pn.: „Zasady finansowania opieki nad zabytkami” ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami,
- 2) Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 6 czerwca 2005 r. w sprawie udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków. (Dz. U. z 2014, poz.399).

Dotacja na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru może być udzielona przez:

- 1) ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego ze środków finansowych z części budżetu państwa „Kultura i Ochrona Dziedzictwa Narodowego”;
- 2) wojewódzkiego konserwatora zabytków ze środków finansowych z budżetu państwa w części, której dysponentem jest wojewoda.
- 3) w trybie określonym odrębnymi przepisami dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru może być udzielona przez organ stanowiący gminy, powiatu lub samorządu województwa, na zasadach określonych w podjętej przez ten organ uchwale.

Łączna kwota dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru, udzielonych przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, wojewódzkiego konserwatora zabytków bądź organ stanowiący gminy, powiatu lub samorządu województwa, nie może przekraczać wysokości 100 % nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót.

Dotacje udzielane z programów pomocowych Unii Europejskiej

Głównym programem umożliwiającym pozyskanie środków finansowych na ochronę zabytków jest „Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020”.

Beneficjentami pomocy mogą być jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia, podmioty, w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki i stowarzyszenia, jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną, instytucje kultury, organizacje pozarządowe, kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych, porozumienia podmiotów wyżej wymienionych, reprezentowane przez lidera.

Dotacje udzielane z budżetu miasta

Gmina - Miasto Leżajsk udziela dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, w oparciu o stosowną uchwałę Nr XXII/146/12 Rady Miejskiej w Leżajsku z dnia 29 listopada 2012 r. wraz z jej zmianą uchwaloną dnia 18 czerwca 2018 r. uchwałą Rady Miejskiej w Leżajsku Nr XLVII/309/18.

Podstawowe zasady udzielania dotacji:

1. Dotacje mogą być udzielane na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku ruchomym lub nieruchomym, wpisanym do rejestru zabytków, który znajduje się na terenie miasta Leżajska oraz posiada istotne znaczenie historyczne, sakralne, artystyczne lub kulturowe dla mieszkańców miasta Leżajsk.
2. Dotacja może obejmować jedynie nakłady konieczne na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach.
3. Dotacja może być udzielona wnioskodawcy, który posiada tytuł prawny do zabytku.
4. Dotacja z budżetu gminy Miasto Leżajsk na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy tym samym zabytku w danym roku budżetowym może być udzielona w wysokości do 50% nakładów koniecznych na wykonanie prac lub robót budowlanych.
5. Podstawą udzielenia dotacji jest wniosek o przyznanie dotacji, według wzoru stanowiącego załącznik do uchwały.

Podsumowując, wsparcie finansowe prac przy zabytkach może pochodzić ze środków:

- Ministerstwa Kultury w ramach Programów Operacyjnych;
- Wojewody, będących w dyspozycji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków;
- Budżetu samorządu województwa i jednostek samorządu terytorialnego;
- Funduszu Kościelnego (dla prac przy obiektach sakralnych, nie obejmujących konserwacji ruchomego wyposażenia kościołów);
- Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (dla założeń zieleni zabytkowej).

Aktualizacja – listopad 2017

WYKAZ OBIEKTÓW OBJĘTYCH GMINNĄ EWIDENCJĄ ZABYTKÓW NA TERENIE MIASTA LEŻAJSKA

Zespół kościoła parafialnego

– ul. Rynek 35 – 36

1. Kościół parafialny
p.w. Trójcy Świętej
i Wszystkich Świętych
2. Dzwonnica (wieża)
3. Klasztor zakonu
bożogrobców –
plebania
4. Klasztor zakonu
bożogrobców– oficyna
plebani
5. Wikarówka
6. Dom kościelnego
7. Ogrodzenie
8. Mur oporowy

Zespół klasztoru Ojców Bernardynów

– Plac Mariacki 8

9. Kościół parafialny
p.w. Zwiastowania NMP
10. Klasztor
11. Obwarowania i
ogrodzenia
12. Figura świętego Jana
z Dukli (przeniesiona
do muzeum w
klasztorze
OO. Bernardynów)
13. Figura Chrystusa
Frasobliwego
14. Studnia z figurą MB
Niepokalanie Poczętej
15. Figura świętego Jana
Nepomucena
16. Figura MB
Niepokalanie Poczętej
17. Folwark klasztorny
– dawna oficyna

18. Folwark klasztorny

– stajnia

19. Folwark klasztorny

– dawna kuźnia

20. Kaplica cmentarna

21. Las klasztorny

Zespół cerkwi parafialnej greko- katolickiej

– ul. Jarosławska 2 - 4

22. Cerkiew p.w.
Zaśnięcia NMP
23. Plebania (Caritas)
24. Kaplica p.w. świętego
Josafata Kuncewicza
25. Dzwonnica
26. Ogrodzenie
27. Mur oporowy

Zespół dworu starościńskiego – ul. Mickiewicza 20

28. Dwór Starościński
29. Oficyna północno -
wschodnia
30. Oficyna południowo -
zachodnia
31. Oficyna południowo -
wschodnia
32. Oficyna północno –
zachodnia

Cmentarz komunalny - ul. Cmentarna

33. Kostnica cmentarna
34. Kaplica grobowa

35. Ohel – symboliczny grobowiec cadyka Elimelecha przy ul. Górnej

ul. Świętego Jana z Dukli

36. Dworek nr 10

ul. Jana Brzozy (dawna Boczna T. Michałka)

37. Dom nr 5

ul. Borki

38. Dom nr 32
39. Dom nr 39
40. Dom nr 41

ul. Burmistrzów Zawilskich

41. Dom nr 4
42. Dom nr 5
43. Dom nr 6
44. Dom nr 8
45. Dom nr 18
46. Dom nr 19
47. Dom nr 26
48. Dom nr 36

ul. Furgalskiego

49. Arsenał nr 1
50. Dom nr 3
51. Dawny pałac
Wojciecha Miera
(obecnie dom SS
Służebniczek NMP) nr
4
52. Dom nr 5

ul. Garncarska

53. Dom nr 1
54. Dom nr 18
55. Dom nr 20

ul. Górna

56. Dom nr 1/3
57. Dom nr 4
58. Dom nr 5

- 59. Dom nr 6
- 60. Dom nr 7
- 61. Dom nr 8
- 62. Dom nr 9
- 63. Dom nr 10
- 64. Dom nr 11
- 65. Dom nr 12
- 66. Dom nr 13
- 67. Dom nr 14
- 68. Dom nr 15
- 69. Dom nr 17
- 70. Dom nr 19/21
- 71. Dom nr 23
- 72. Dom nr 25

ul. Grunwaldzka

- 73. Szkoła Podstawowa nr 1

ul. Jarosławska

- 74. Stowarzyszenie
Ukraińców „Proświta”
nr 1
- 75. Karczma nr 10
- 76. Dom nr 12
- 77. Dom nr 14
- 78. Dom nr 18

ul. Kraszewskiego

- 79. Dom nr 5

ul. Krótka

- 80. Dom nr 1
- 81. Dom nr 2
- 82. Dom nr 4

ul. Leśna

- 83. Willa nr 1
- 84. Leśniczówka nr 3
- 85. Dom nr 5

ul. 28 Maja

- 86. Dom nr 25

ul. T. Michałka

- 87. Dom nr 2
- 88. Willa nr 5
- 89. Willa nr 6
- 90. Willa nr 11
- 91. Willa nr 12
- 92. Dom nr 13

ul. Mickiewicza

- 93. Kamienica nr 2

- 94. Kamienica nr 3
- 95. Kamienica nr 4
- 96. Kamienica nr 5
- 97. Kamienica nr 6
- 98. Kamienica nr 7a
- 99. Kamienica nr 7b
- 100. Kamienica nr 8
- 101. Dom nr 9
- 102. Kamienica nr 10
- 103. Zajazd nr 11
- 104. Kamienica nr 12
- 105. Kamienica nr 13
- 106. Dom nr 15
- 107. Dom nr 17
- 108. Kamienica nr 18
- 109. Dom nr 21
- 110. Kamienica nr 23
- 111. Krzyż obok nr 23
- 112. Dom nr 30
- 113. Willa nr 31
- 114. Dom nr 32
- 115. Dom nr 33
- 116. Dom nr 35
- 117. Kapliczka obok
ronda
- 118. Dom nr 37
- 119. Bank Spółdzielczy
nr 38
- 120. Willa nr 41
- 121. Willa nr 43
- 122. Willa nr 44
- 123. Willa nr 45
- 124. Sąd Rejonowy nr 47
- 125. Dom nr 48
- 126. Dawne kino nr 58
- 127. Willa nr 61
- 128. Dworzec kolejowy
nr 72
- 129. Dawne
nadleśnictwo nr 73
- 130. Dawna fabryka uli
nr 74
- 131. Kapliczka obok nr
74
- 132. Dom nr 75
- 133. Budynek Zarządu
Tartaku nr 76
- 134. Budynek Zarządu
Tartaku nr 78
- 135. brak karty
Dom nr 81 (rozebrany)
- 136. Dom nr 83
- 137. Dom nr 85
- 138. Dom nr 86

- 139. Dom nr 89
- 140. Dom nr 91
- 141. Dom nr 93
- 142. Dom nr 95
- 143. Dom nr 98
- 144. Dom nr 104
- 145. Dom nr 106
- 146. Dom nr 111
- 147. Dom nr 114
- 148. Dawny Zajazd nr
117
- 149. Dom nr 118
- 150. Dom nr 119
- skreślony z ewidencji
- 151. Dom nr 120
- 152. Dom nr 121
- 153. Dom nr 125
- 154. Dawne kino nr 130
- 155. Dom nr 132
- 156. Dom nr 134
- 157. Dawna lodownia nr
139

ul. Moniuszki

- 158. Dom nr 1
- 159. Willa nr 2
- 160. Dom nr 3
- 161. Dom nr 4
- 162. Krzyż obok nr 4
- 163. Budynek
gospodarczy nr 7
- 164. Dom nr 12
- 165. Dom nr 14
- 166. Dom nr 17
- 167. Dom nr 20
- 168. Budynek
gospodarczy nr 20
- 169. Dom nr 22
- 170. Dom nr 27
- 171. Stodoła obok nr 27

ul. Nizinna

- 172. Willa nr 9

ul. Ogrodowa

- 173. Dom nr 2

ul. Opalińskiego

- 174. Dom nr 1
- 175. Dom nr 85
- 176. Dom nr 89
- 177. Dom nr 100

Pl. Jaszowskiego

- 178. Kamienica nr 3
- 179. Dom nr 4
- 180. Dom nr 8
- 181. Dom nr 10
(rozebrany)
- skreślony z ewidencji
- 182. Dom nr 11
(rozebrany)
- skreślony z ewidencji

Plac Mariacki

- 183. Dom nr 1
(przeniesiony do
skansenu)
- skreślony z ewidencji
- 184. Krzyż obok nr 1
- 185. Dawny zajazd nr 2
- 186. Dom nr 3
- 187. Kamienica nr 5
- 188. Sklep nr 6a
- 189. Karczma nr 7

Plac Targowy

- 190. Dom nr 7

ul. Podleśna

- 191. Dom nr 10
- 192. Dom nr 13
- 193. Dom nr 35

ul. Podolszyny

- 194. Kapliczka

ul. Podzwierzyniec

- 195. Dom nr 1
- 196. Dom nr 24

ul. Przemysłowa

- 197. Kapliczka
- 198. Krzyż obok nr 30
- 199. Dom nr 23

ul. Rynek

- 200. Ratusz nr 1
- 201. Kamienica nr 2a-2b
- 202. Kamienica nr 3
- 203. Kamienica nr 4
- 204. Kamienica nr 5
- 205. Kamienica nr 6
- 206. Kamienica nr 7
- 207. Kamienica nr 8
- 208. Kamienica nr 9
- 209. Kamienica nr 10

- 210. Kamienica nr 11
- 211. Kamienica nr 12
- 212. Kamienica nr 13
- 213. Kamienica nr 14
- 214. Kamienica nr 15
- 215. Kamienica nr 16
- 216. Kamienica nr 18
- 217. Kamienica nr 19
- 218. Kamienica nr 20
- 219. Kamienica nr 21
- 220. Kamienica nr 22
- 221. Kamienica nr 23
- 222. Kamienica nr 24/25
- 223. Kamienica nr 26
- 224. Kamienica nr 27
- 225. Kamienica nr 28
- 226. Kamienica nr 29
- 227. Kamienica nr 30
- 228. Kamienica nr 31
- dawny Sąd i więzienie
- 229. Kamienica nr 32
- dawny Sąd i więzienie
- 230. Kamienica nr 33

**231. Kapliczka w lesie
przy drodze do
Jelnej****ul. Rzeszowska**

- 232. Kamienica nr 1
- 233. Kamienica nr 2
- 234. Kamienica nr 3
- 235. Kamienica nr 4
- 236. Kamienica nr 5
- 237. Dom nr 8
- 238. Kamienica nr 9
- 239. Dom nr 10
- 240. Dom nr 11
- 241. Dom nr 12
- 242. Dom nr 13
- 243. Kamienica nr 14
- 244. Dom nr 16
- 245. Dom nr 17
- 246. Dom nr 18
- 247. Dom nr 19
- 248. Dom nr 21
- 249. Dom nr 23
- 250. Dom nr 24
- 251. Dom nr 25
- 252. Dom nr 26
- 253. Dom nr 28
- 254. Dom nr 34
- 255. Dom nr 40
- 256. Dom nr 45

- 257. Dom nr 46
- 258. Dom nr 67
- 259. Dom nr 71
- 260. Kapliczka Latarnia

ul. Sandomierska

- 261. Dom nr 3
- 262. Dom nr 5
- 263. Dom nr 13
- 264. Dom nr 35 (do
rozbiórki)
- skreślony z ewidencji
- 265. Dworek nr 39

ul. Sanowa

- 266. Willa nr 1
- 267. Dom nr 2
- 268. Dom nr 5
- skreślony z ewidencji
- 269. Dom nr 8
- 270. Dom nr 13
- 271. Dom nr 14
- 272. Dom nr 15
- 273. Willa nr 16
- 274. Dom nr 18
- 275. Dom nr 21
- 276. Budynek
gospodarczy
(dawny nr 24a) – 26a
- skreślony z ewidencji
- 277. Sklep nr 28a
- 278. Dawna rzeźnia
miejska
nr 28
- 279. Dom nr 35
- 280. Dom nr 34
(Państwowa Inspekcja
Weterynaryjna.
Lecznica Zwierząt)
- 281. Dom nr 38
- 282. brak karty
Dom nr 41 (rozebrany)
- 283. Dom nr 44

ul. Siedlanka

- 284. Krzyż
- 285. Dom nr 2
- 286. Dom nr 13
- 287. Dom nr 19
- 288. Dom nr 49
- 289. Dom nr 52

ul. gen. Wł. Sikorskiego
290. Figura MB
Niepokalanie Początej
291. Dom nr 19

ul. Słowackiego
292. Dwór
Podstarościę nr 2
293. Dom nr 6
294. Dom nr 7
295. Dom nr 9
296. brak karty
Dom nr 16 (rozebrany)
297. Dom nr 17
298. Dom nr 19

ul. Szkolna
299. Dom nr 6
300. Dom nr 12
301. Dom nr 14

ul. Targowa
302. Dom nr 1
303. Dom nr 3
304. Dom nr 4
305. Dom nr 7
306. Dom nr 8 (rozebrany)
- skreślony z ewidencji
307. Dom nr 9

ul. Wałowa
308. Dom nr 8
309. Dom nr 20

ul. Wyspiańskiego
310. Dom nr 7
- skreślony z ewidencji
311. Młyn wodny nr 31

ul. Zmuliska
312. Dom nr 20
313. Dom nr 22
314. Kapliczka (obok nr
26)
315. Dom nr 27

ul. Żwirki i Wigury
316. Kamienica nr 1
317. Kamienica nr 2
318. Kamienica nr 4
319. Kamienica nr 6
320. Kamienica nr 8
321. Kamienica nr 10
322. Kamienica nr 12

323. Kamienica nr 14
324. Kamienica nr 16
325. Kamienica nr 18

ul. Zmuliska
326. Dom nr 20
327. Dom nr 22
328. Kapliczka (obok nr
26)
329. Dom nr 27

ul. Żwirki i Wigury
330. Kamienica nr 1
331. Kamienica nr 2
332. Kamienica nr 4
333. Kamienica nr 6
334. Kamienica nr 8
335. Kamienica nr 10
336. Kamienica nr 12
337. Kamienica nr 14
338. Kamienica nr 16
339. Kamienica nr 18

ZESTAWIENIE STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH – MIASTO LEŻAJSK

Lp.	Stanowisko	Charakter i chronologia (kultura) stanowiska	Uwagi
1.	Leżajsk 1	Osada wielokulturowa (m.in. epoka brązu)	Brak lokalizacji w terenie
2.	Leżajsk 2	Osada grupy tarnobrzeskiej (wczesna epoka żelaza)	Brak lokalizacji w terenie
3.	Leżajsk 3	Osada wielokulturowa (epoka kamienia i brązu); cmentarzysko z okresu rzymskiego	
4.	Leżajsk 4	Ślad osadnictwa pradziejowego	Brak lokalizacji w terenie
5.	Leżajsk 5	Luźne znalezisko monety rzymskiej	Brak lokalizacji w terenie
6.	Leżajsk 6	Osada neolityczna	brak lokalizacji w terenie
7.	Leżajsk 7	Domniemane grodzisko	Brak lokalizacji w terenie
8.	Leżajsk 8	Ślad osadnictwa wczesnośredniowiecznego	
9.	Leżajsk 9	Osada (wczesna epoka żelaza)	Brak lokalizacji w terenie
10.	Leżajsk 10	Ślad osadnictwa prahistorycznego	Brak lokalizacji w terenie
11.	Leżajsk 11	Ślady osadnictwa pradziejowego i z wczesnego średniowiecza	
12.	Leżajsk 12	Ślad osadnictwa z wczesnej epoki żelaza (grupa tarnobrzeska)	
13.	Leżajsk 13	Ślad osadnictwa z wczesnej epoki żelaza (grupa tarnobrzeska)	
14.	Leżajsk 14	Ślad osadnictwa z wczesnej epoki brązu	
15.	Leżajsk 15	Osada wielokulturowa (paleolit schyłkowy, wczesna epoka brązu, wczesna epoka żelaza, wczesne średniowiecze)	
16.	Leżajsk 16	Osada wielokulturowa – wczesna epoka żelaza (grupa tarnobrzeska) i okres rzymski	
17.	Leżajsk 17	Osada wielokulturowa – neolit (kultura pucharów lejkowatych), wczesna epoka brązu, wczesna epoka żelaza (grupa tarnobrzeska), okres rzymski, wczesne średniowiecze	
18.	Leżajsk 18	Ślad osadnictwa z wczesnej epoki żelaza (grupa tarnobrzeska)	
19.	Leżajsk 19	Ślady osadnictwa z epoki brązu (kultura trzciniecka i grupa tarnobrzeska)	
20.	Leżajsk 20	Osada wielokulturowa – pradzieje (kultura nieokreślona), wczesna epoka żelaza (grupa tarnobrzeska), wczesne średniowiecze	
21.	Leżajsk 21	Ślad osadnictwa z wczesnej epoki żelaza (grupa tarnobrzeska)	
22.	Leżajsk 22	Ślady osadnictwa z neolitu (kultura pucharów lejkowatych) i wczesnej epoki żelaza (grupa tarnobrzeska)	
23.	Leżajsk 23	Ślady osadnictwa z wczesnej epoki żelaza (grupa tarnobrzeska) i wczesnego średniowiecza	
24.	Leżajsk 24	Ślady osadnictwa z wczesnej epoki żelaza (grupa tarnobrzeska) i wczesnego średniowiecza	
25.	Leżajsk 25	Ślad osadnictwa pradziejowego	

Lp.	Stanowisko	Charakter i chronologia (kultura) stanowiska	Uwagi
26.	Leżajsk 26	Ślady osadnictwa pradziejowego i wczesnośredniowiecznego	
27.	Leżajsk 27	Ślad osadnictwa pradziejowego	
28.	Leżajsk 28	Ślad osadnictwa pradziejowego i z wczesnej epoki żelaza (grupa tarnobrzeska)	
29.	Leżajsk 29	Osada wczesnośredniowieczna	
30.	Leżajsk 30	Osada wielokulturowa – wczesna epoka brązu, wczesna epoka żelaza (grupa tarnobrzeska), wczesne średniowiecze	
31.	Leżajsk 31	Osada wielokulturowa – wczesna epoka brązu, wczesna epoka żelaza (grupa tarnobrzeska), pradzieje (kultura nieokreślona)	
32.	Leżajsk 32	Ślad osadnictwa pradziejowego	
33.	Leżajsk 33	Ślady osadnictwa pradziejowego i z wczesnego średniowiecza	
34.	Leżajsk 34	Ślady osadnictwa pradziejowego – wczesna epoka brązu, epoka brązu (kultura trzciniecka lub grupa tarnobrzeska)	
35.	Leżajsk 35	Osada wielokulturowa – neolit, wczesna epoka brązu, wczesna epoka żelaza (grupa tarnobrzeska), wczesne średniowiecze	
36.	Leżajsk 36	Ślady osadnictwa pradziejowego (grupa tarnobrzeska) i wczesnego średniowiecza	
37.	Leżajsk 37	Ślady osadnictwa – neolit (kultura pucharów lejkowatych), wczesna epoka żelaza (grupa tarnobrzeska), pradzieje (kultura nieokreślona)	
38.	Leżajsk 38	Ślad osadnictwa z wczesnej epoki żelaza (grupa tarnobrzeska)	
39.	Leżajsk 39	Ślady osadnictwa z neolitu (kultura pucharów lejkowatych) i wczesnej epoki brązu	
40.	Leżajsk 40	Ślad osadnictwa pradziejowego	
41.	Leżajsk 41	Ślad osadnictwa pradziejowego	
42.	Leżajsk 42	Ślad osadnictwa pradziejowego	
43.	Leżajsk 43	Ślad osadnictwa pradziejowego	
44.	Leżajsk 44	Ślad osadnictwa pradziejowego	
45.	Leżajsk 45	Ślad osadnictwa– okres nowożytny (XVI w.)	
46.	Leżajsk 46	Ślad osadnictwa pradziejowego	
47.	Leżajsk 47	Ślad osadnictwa pradziejowego	
48.	Leżajsk 48	Ślad osadnictwa średniowiecznego	
49.	Leżajsk 49	Ślad osadnictwa średniowiecznego	
50.	Leżajsk 50	Ślad osadnictwa pradziejowego	
51.	Leżajsk 51	Ślad osadnictwa pradziejowego	
52.	Leżajsk 52	Ślad osadnictwa pradziejowego (kultura nieokreślona) i z wczesnego średniowiecza	
53.	Leżajsk 53	Ślad osadnictwa z wczesnej epoki brązu i wczesnego średniowiecza	
54.	Leżajsk 54	Ślad osadnictwa z wczesnego średniowiecza	
55.	Leżajsk 55	Ślady osadnictwa z epoki kamienia (kultura nieokreślona) i wczesnego średniowiecza	
56.	Leżajsk 56	Ślad osadnictwa z wczesnej epoki żelaza (grupa tarnobrzeska)	
57.	Leżajsk 57	Ślad osadnictwa wczesnośredniowiecznego	
58.	Leżajsk 58	Ślad osadnictwa z wczesnej epoki żelaza (grupa tarnobrzeska)	
59.	Leżajsk 59	Ślad osadnictwa pradziejowego	Brak lokalizacji w terenie

Lp.	Stanowisko	Charakter i chronologia (kultura) stanowiska	Uwagi
60.	Leżajsk-miasto	Teren miasta z licznymi znaleziskami ruchomych źródeł nowożytnych	Lokalizacja w obrębie zabudowy najstarszej części miasta

